КИТИЦЯ Андрій Віталійович
здобувач вищої освіти 3 курсу юридичного факультету Національного університету біоресурсів та природокористування України

ПАНЬКОВА Лілія Олександрівна
науковий керівник, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів і природокористування України

(м. Київ, Україна)

АГРАРНІ БІРЖІ ТА ЕЛЕКТРОННА ТОРГІВЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ

У сучасних умовах розвитку цифрових технологій аграрний сектор зазнає значних трансформацій. Одним із важливих інструментів підвищення ефективності торгівлі сільськогосподарською продукцією є аграрні біржі та електронна комерція, що забезпечують прозорість, відкритість та доступ до широкого ринку як для великих агропідприємств, так і для фермерських господарств.

Аграрна біржа – це спеціалізований торговельний майданчик, де здійснюються операції з купівлі-продажу сільськогосподарської продукції за стандартними контрактами. Основна функція біржі – організація торгів та забезпечення справедливої ринкової ціни на основі співвідношення попиту і пропозиції. Учасниками біржових торгів є виробники, постачальники, трейдери, переробники та експортери [1, с. 123].

Сучасні аграрні біржі в Україні виникли у 2000-х роках як відповідь на потребу в прозорому механізмі реалізації сільськогосподарської продукції. Їх діяльність регулюється низкою нормативно-правових актів, серед яких основними є Господарський кодекс України, Закон України «Про товарну біржу», а також спеціальні постанови Кабінету Міністрів України та накази Міністерства аграрної політики. Крім того, електронна торгівля частково підпадає під регулювання Закону України «Про електронну комерцію». В Україні діють декілька аграрних бірж, серед яких найбільш відомими є

«Аграрна біржа», «Українська аграрна біржа» та «Українська універсальна біржа». На цих платформах можна укладати контракти на зернові, олійні культури, продукцію тваринництва та інші товари [2].

Електронна торгівля в агросекторі охоплює як діяльність аграрних бірж у цифровому форматі, так і функціонування спеціалізованих платформ і маркетплейсів для онлайн-продажу сільськогосподарської продукції. Завдяки діджиталізації агровиробники отримують можливість [1, с. 125]:

- реалізовувати продукцію без посередників;
- розширювати коло покупців (в тому числі міжнародних);
- автоматизувати процеси закупівель і продажу;
- оперативно отримувати аналітичну інформацію про ціни, обсяги і тенденції ринку.

Одним із прикладів успішної електронної платформи є система Prozorro. Продажі, через яку здійснюються електронні аукціони, в тому числі з реалізації агропродукції. Крім того, функціонують численні B2B-маркетплейси та мобільні додатки для аграріїв, які дозволяють продавати зерно, насіння, техніку, добрива тощо [3].

Аграрні біржі та електронна торгівля мають низку переваг, серед яких можна виокремити прозорість ціноутворення, підвищення конкуренції між покупцями і продавцями, зменшення витрат на логістику та пошук контрагентів, а також швидкість укладання угод. Водночас існують і суттєві виклики: низький рівень цифрової грамотності серед сільських виробників, нерозвинена інфраструктура зберігання та логістики, ризики кібербезпеки та недовіра до електронних платформ, а також потреба в удосконаленні законодавчого регулювання електронної біржової торгівлі.

Під час воєнного стану аграрна біржа та електронні торги в Україні функціонують в умовах підвищеної нестабільності та ризиків, що впливають на ринок сільськогосподарської продукції. Однією з ключових особливостей стало зміщення акценту з довгострокових контрактів на короткострокові угоди, що дозволяють швидше реагувати на зміни в логістиці, доступності

ресурсів і безпековій ситуації в регіонах. Через обмеження доступу до портів, руйнування інфраструктури та ускладнену систему транспортування, значно зросла роль внутрішніх торговельних платформ та локальних біржових механізмів [3].

Електронні торги під час воєнного стану набули ще більшого значення, оскільки дозволяють здійснювати операції дистанційно, мінімізуючи фізичні ризики для учасників ринку. Проте водночас зросло навантаження на системи кіберзахисту, адже інтернет-платформи стали об'єктами кібератак і технічних збоїв. Уряд та профільні органи здійснюють заходи щодо стабілізації ситуації – зокрема, шляхом підтримки електронних аукціонів, забезпечення функціонування критичної інфраструктури та адаптації нормативно-правової бази до умов воєнного часу [3]. Подальший розвиток цих інструментів потребує державної підтримки, інвестицій в цифрову інфраструктуру та підвищення обізнаності сільгоспвиробників.

Список використаних джерел

1. Бондарчук А. Порядок організації біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні. *Юридичний вісник*. Вип. 5. 2020. С. 120-126. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v5_2020/17.pdf (дата звернення 09.05.2025)

2. Навальнєв О. Аграрна біржа: машина часу чи сучасна необхідність? 16.03.2023. *Юридична газета*. URL: https://yur-gazeta.com/publications/practice/zemelne-agrarne-pravo/agrarna-birzha-mashina-chasu-chi-suchasna-neobhidnist.html (дата звернення 09.05.2025)

3. Козловський С. В. Аграрна біржа України: становлення, сучасний стан та перспективи розвитку в умовах воєнного стану. *Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України No 975 від 11.07.2019). Спеціальності–051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка*. 2024. URL:

https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4000/4035 (дата звернення 09.05.2025)

Міністерство освіти і науки України

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Юридичний факультет

Кафедра цивільного та господарського права

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИВАТНОПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

тези доповідей учасників ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 127 річниці заснування Національного університету біоресурсів і природокористування України

(м. Київ, 15 травня 2025 р.)

Київ 2025

УДК 347.1:347.9:346.1:341.9(477+4)

За зміст та якість матеріалів відповідальними є автори публікацій.

Актуальні питання приватноправового регулювання в умовах євроінтеграції: тези доповідей учасників ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 127-річниці заснування Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ, 15 травня 2025 року.) / За заг. ред. проф. О.Ю. Піддубного. Київ, 2025. 234 с.

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей, присвячених дослідженню актуальних питань у сфері приватного права в Україні та перспектив його розвитку і вдосконалення в контексті євроінтеграції.

Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів та здобувачів наукового ступеню, а також суддів, адвокатів та практикуючих юристів, спеціалістів у сфері приватного права.